

LEGAL BASIS OF COOPERATIVE RELATIONS BETWEEN UZBEKISTAN AND THE STATES OF THE USA

Saidullayeva Khadicha Abdunarzullayevna

Tashkent State in the name of Nizomi

Doctoral student of Pedagogical University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10990871>

ARTICLE INFO

Received: 10th April 2024

Accepted: 17th April 2024

Online: 18th April 2024

KEYWORDS

Diplomacy, foreign policy, international cooperation, ambassador, regional cooperation, international organization, multilateral cooperation, international organization, bilateral cooperation, treaty, agreement, agreement, statute, regulation.

ABSTRACT

This article describes the legal basis of cooperation between Uzbekistan and the United States in all fields.

O'ZBEKISTON VA AQSH DAVLATLARI O'RTASIDA HAMKORLIK ALOQALARINING HUQUQIY ASOSLARI

Saydullayeva Xadicha Abdunarzullayevna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat

pedagogika universiteti doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10990871>

ARTICLE INFO

Received: 10th April 2024

Accepted: 17th April 2024

Online: 18th April 2024

KEYWORDS

Diplomatiya, tashqi siyosat, xalqaro hamkorlik, elchi, mintaqaviy hamkorlik, xalqaro tashkilot, ko'p tomonlama hamkorlik, xalqaro tashkilot, ikki tomonlama hamkorlik, shartnoma, bitim, kelishuv, nizom, reglament.

ABSTRACT

Ushbu maqolada O'zbekiston va AQShning barcha sohadagi hamkorlik aloqalarining huquqiy asoslari yoritilgan.

1991-yilga kelib SSSR parchalanishi ortidan dunyo xaritasida 15 ta yangi mustaqil Respublikalar vujudga keldi. Markaziy Osiyoda O'zbekiston, Turkmaniston, Qozog'iston,

Qirg'iziston va Tojikiston Respublikasi vujudga keldi. Ayni vaqtda ular o'z mustaqilliklarini mustahkamlash asnosida xorijiy davlat va tashkilotlar bilan keng miqyosdagi aloqalarni o'rtanishni boshladilar.

O'zbekiston ham bu jarayonlardan chetda qolmay, bugungi kunga qadar dunyoning 142 ta davlati bilan diplomatik aloqalar o'rnatgan. Toshkentda 46 ta chet el elchixonalari, 3 ta bosh konsullik, 13 nafar faxriy konsullar, 24 ta xalqaro tashkilotlar vakolatxonalari, 26 ta xorijiy xalqaro hukumatlararo va hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, 1 ta savdo vakolatxonasi faoliyat ko'rsatmoqda.

Xorijiy mamlakatlarda va xalqaro tashkilotlarda O'zbekiston Respublikasining 59 ta diplomatik va konsullik vakolatxonalari mavjud. O'zbekiston 100 dan ortiq xalqaro tashkilotlarning a'zosi bo'lib, mamlakatimiz turli xil ko'p tomonlama hamkorlik tuzilmalari bilan o'zaro sherikchilik aloqalarini rivojlantiradi¹.

O'zbekiston va AQSh o'rtasida 1990 yillar boshidan boshlangan hamkorlik uzoq tarixga ega. Xususan, Dj. Bush hukumati davrida ikki tomonlama munosabatlar boshlang'ich bo'g'ini sifatida baholanadi. 1991-yil 25-dekabr kuni AQSh O'zbekiston mustaqilligini tan oldi va 1992-yil 16-mart kuni AQShning dastlab Genri Li Klark boshchiligidagi Toshkentda joylashgan elchixonasi o'z faoliyatini boshladi va 1995-yil fevralda O'zbekistonning Vashingtondagi elchixonasi ochilib, 1996-yil iyun oyida I.Karimov AQSh Prezidenti U.Klinton bilan birinchi shaxsiy uchrashuvini o'tkazdi. Ikki davlat o'rtasida savdo, sarmoya, xavfsizlik va madaniy almashinuv kabi keng ko'lamli sohalardagi hamkorlikning huquqiy asosini ta'minlovchi qator ikki tomonlama shartnomalar imzolangan.

O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri Amerika Qo'shma Shtatlari bilan hamkorlik hisoblanadi. Munosabatlar tarixidagi qabul qilingan ikki tomonlama huquqiy hujjatlar orasida 1992-yil 28-oktabrda imzolangan "AQSh va O'zbekiston hukumati o'rtasida o'zaro sarmoya kiritishga ko'maklashish" to'g'risida bitim² alohida ahamiyat kasb etadi, 7 moddadan iborat hujjatga ko'ra, iqtisodiy munosabatlar teng huquqqa ega sub'ektlar tomonidan xalqaro huquq normalariga asoslangan holda olib boriladi.

Bu borada qonunchilik tizimida bir qancha normativ-huquqiy hujjatlar amaliyotda qo'llaniladi. O'zbekistonning bu boradagi huquqiy tizimiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, bu munosabat turi O'zbekiston Respublikasining 06.02.2019 yildagi "O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari to'g'risida" O'RQ-518-sonli Qonuni³ bilan tartibga solinadi⁴.

Shuningdek, ushbu toifadagi hujjatlar milliy qonunchilikka ko'ra uch guruhga ajratiladi:

- Davlatlararo shartnomalar;
- Hukumatlararo shartnomalar;
- Idoralararo shartnomalar.

Ushbu shartnomalar milliy qonunchilik tizimiga integratsiyalashuvni talab etadigan bo'lsa, ular normativ-huquqiy hujjat ko'rinishiga keltiriladi va ular quyidagilar:

¹ O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi veb sahifasi.: <https://mfa.uz/uz/pages/vneshnaya-politika>

² "AQSh va O'zbekiston hukumati o'rtasida o'zaro sarmoya kiritishga ko'maklashish to'g'risida" bitim. 28.10.1992 Havola.:<https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/92-1028-Uzbekistan-Finance-Invest-Incent-Notes.pdf>

³Qarang.:<https://lex.uz/docs/4193761>

⁴ O'zbekiston Respublikasining 06.02.2019 yildagi "O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari to'g'risida" O'RQ-518-sonli Qonuni. Manba.: lex.uz.

- O'zbekiston Respublikasining qonunlari;
- O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari;
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari;
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari;
- vazirliklar, davlat qo'mitalari va idoralarning buyruqlari hamda qarorlari;
- mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari⁵.

Bu borada, Amerika Qo'shma Shtatlarining xalqaro munosabatlar bilan bog'liq me'yoriy-huquqiy hujjatlari turlari quyidagicha:

Shartnomalar: Shartnomalar xalqaro munosabatlardagi normativ-huquqiy hujjatning eng muhim turi hisoblanadi. Ular ikki yoki undan ortiq davlat o'rtasidagi qonuniy majburiy shartnomalardir. Shartnomalar savdo, xavfsizlik va inson huquqlari kabi keng ko'lamli masalalarni qamrab olishi mumkin.

Ijroiya kelishuvlari: Ijroiya kelishuvlari AQSh hukumati va boshqa davlat o'rtasida prezident tomonidan Senat rozilgisiz tuziladigan bitimlardir. Ijroiya kelishuvlari shartnomalar kabi qonuniy kuchga ega emas, ammo ular hali ham Qo'shma Shtatlar hukumati uchun majburiy hisoblanadi.

Prezident e'lonlari: Prezident e'lonlari - bu prezident tomonidan chiqarilgan qonun kuchiga ega bo'lgan bayonotlar. Prezident e'lonlari ko'pincha shartnomalar yoki ijro bitimlarini amalga oshirish uchun ishlatiladi.

Federal nizomlar: Federal qonunlar Amerika Qo'shma Shtatlari Kongressi tomonidan qabul qilingan qonunlardir. Federal qonunlar savdo, xavfsizlik va immigratsiya kabi ko'plab masalalarni qamrab olishi mumkin.

Reglamentlar: Reglamentlar federal qonunlarni amalga oshiradigan federal idoralar tomonidan chiqarilgan qoidalardir. Reglamentlar savdo, xavfsizlik va atrof-muhitni o'z ichiga olgan keng ko'lamli masalalarni qamrab olishi mumkin.

Bu xalqaro munosabatlarda qo'llaniladigan me'yoriy-huquqiy hujjatlar turlarining faqat bir qismidir. Qo'llaniladigan hujjatning o'ziga xos turi ko'rib chiqilayotgan masala va ishtirok etayotgan mamlakatlarga bog'liq bo'ladi.

Munosabatlarni o'rnatish va uni rivojlantirishda ikki tomonlama imzolovchi yuridik kuchga ega hujjatlarning o'zni salmoqli sanaladi. Ushbu yo'nalishdagi muhim bo'g'inlardan biri bu shartnomalar sanaladi.

Ikki tomonlama shartnomalar

O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi eng muhim ikki tomonlama shartnoma 1992-yilda imzolangan "Do'stlik, hamkorlik va o'zaro anglashuv to'g'risida"gi shartnoma bo'lib, ushbu shartnoma ikki davlat o'rtasidagi barcha sohalaridagi hamkorlikning umumiy asosini yaratadi.

O'zbekiston va AQSh o'rtasida "Do'stlik, hamkorlik va o'zaro anglashuv to'g'risida"gi shartnomadan tashqari bir qator boshqa ikki tomonlama shartnomalar ham imzolandi, jumladan:

- Savdo-iqtisodiy munosabatlar to'g'risidagi bitim (1992)
- Investitsiyalar kafolatlari to'g'risidagi bitim (1994)

⁵ O'zbekiston Respublikasining 20.04.2021 yildagi "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi O'RQ-682-son Qonuni. Manba.: lex.uz

- Jinoyat ishlari bo'yicha o'zaro huquqiy yordam to'g'risidagi shartnoma (1995)
- Madaniy almashinuv to'g'risidagi bitim (1996)

Mazkur shartnomalar O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi muayyan sohalardagi hamkorlikning huquqiy asosini yaratadi. Masalan, Savdo-iqtisodiy munosabatlar to'g'risidagi bitim ikki davlat o'rtasidagi savdo va sarmoyaviy aloqalar uchun asos yaratadi.

Ikki tomonlama bitimlarning ta'siri

O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi ikki tomonlama kelishuvlar ularning ikki tomonlama munosabatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Bu kelishuvlar ikki davlat o'rtasidagi savdo va sarmoyani rivojlantirishga, shuningdek, xavfsizlik va madaniy almashinuv sohalarida hamkorlikni yaxshilashga yordam berdi.

Masalan, Savdo-iqtisodiy munosabatlar to'g'risidagi bitim O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi tovar ayirboshlash hajmining sezilarli darajada oshishiga olib keldi. 2022 yilda ikki davlat o'rtasidagi tovar ayirboshlash hajmi 1 milliard dollardan oshdi.

Investitsiyalarni kafolatlash to'g'risidagi bitim ham O'zbekistonga AQSh sarmoyasini jalb qilishga yordam berdi. So'nggi yillarda AQSh O'zbekistondagi eng yirik investorlardan biriga aylandi.

"Jinoyat ishlari bo'yicha o'zaro huquqiy yordam to'g'risida"gi shartnoma ikki davlat o'rtasida jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasidagi hamkorlikni yaxshilashga xizmat qildi. Ushbu kelishuv ikki davlat o'rtasida jinoyatchilarni ekstraditsiya qilishda yordam berdi va jinoiy faoliyat haqida ma'lumot almashishga yordam berdi.

Madaniy almashinuv to'g'risidagi bitim O'zbekiston va AQSh o'rtasida madaniy o'zaro tushunishni rivojlantirishga yordam berdi. Bu kelishuv ikki davlat o'rtasida talabalar, san'atkorlar va olimlar almashinuvini yo'lga qo'ydi.

O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi ikki tomonlama shartnomalar ularning keng ko'lamli sohalardagi hamkorligi uchun huquqiy asos bo'ldi. Bu kelishuvlar ikki davlat o'rtasidagi savdo va sarmoyani rivojlantirishga, shuningdek, xavfsizlik va madaniy almashinuv sohalarida hamkorlikni yaxshilashga yordam berdi.

O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi ikki tomonlama shartnomalar ikki tomonlama munosabatlarning muhim qismidir. Bu kelishuvlar kelgusi yillarda ham ikki davlat o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston va AQSh xalqaro maydonda uzoq yillik hamkorlik tarixiga ega. Ikki davlat xavfsizlik, savdo va taraqqiyot kabi qator masalalarda hamkorlik qilgan.

Halqaro maydondagi hamkorlik.

O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi xalqaro maydondagi hamkorlikning huquqiy asosi qator ikki tomonlama va ko'p tomonlama shartnomalar bilan ta'minlangan. Bu kelishuvlar ikki davlat o'rtasidagi hamkorlik asoslarini belgilab beradi va ularning xalqaro maydondagi harakatlari uchun huquqiy asos yaratadi.

O'zbekiston va AQSh xalqaro maydonda uzoq yillik hamkorlik tarixiga ega. Ikki davlat xavfsizlik, savdo va taraqqiyot kabi qator masalalarda hamkorlik qilgan. O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi xalqaro maydondagi hamkorlikning huquqiy asosi qator ikki tomonlama va ko'p tomonlama shartnomalar bilan ta'minlangan. Bu kelishuvlar ikki davlat o'rtasidagi hamkorlik asoslarini belgilab beradi va ularning xalqaro maydondagi harakatlari uchun huquqiy asos yaratadi.

O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi eng muhim ikki tomonlama shartnoma 1992-yilda imzolangan "Do'stlik, hamkorlik va o'zaro anglashuv to'g'risida"gi shartnoma bo'lib, ushbu shartnoma ikki davlat o'rtasidagi barcha sohalaridagi hamkorlikning umumiy asosini yaratadi.

Ko'p tomonlama shartnomalar

Ikki tomonlama kelishuvlardan tashqari, O'zbekiston va AQSh qator ko'p tomonlama shartnomalarga ham qo'shilgan. Bu kelishuvlar xalqaro tashkilotlar doirasida ikki davlat hamkorligining huquqiy asosini yaratadi.

O'zbekiston va AQSh ishtirokchi bo'lgan ko'p tomonlama shartnomalar qatoriga quyidagilar kiradi:

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Nizomi (1945)⁶

Shimoliy Atlantika shartnomasi Tashkiloti (NATO) (1949)⁷

Yevropada Xavfsizlik va Hamkorlik Tashkiloti (YXHT) (1975)⁸

Shanxay hamkorlik tashkiloti (ShHT) (2001)⁹

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Korrupsiyaga qarshi Konvensiyasi (2005)¹⁰

O'zbekiston va AQSh o'rtasidagi ikki tomonlama va ko'p tomonlama shartnomalar ikki davlatning xalqaro maydondagi hamkorligi uchun huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Bu kelishuvlar ikki davlat o'rtasidagi hamkorlik asoslarini belgilab beradi va ularning xalqaro maydondagi harakatlari uchun huquqiy asos yaratadi. O'zbekiston bilan AQSh o'rtasidagi xalqaro maydondagi hamkorlikning huquqiy asoslari izchil rivojlanib bormoqda. Ikki davlat o'rtasida keng ko'lamli masalalar bo'yicha hamkorlik davom etar ekan, yangi shartnomalar imzolanadi va amaldagi kelishuvlarga o'zgartirishlar kiritiladi.

Afg'oniston masalasidagi hamkorlik asoslari.

AQSh va O'zbekiston Afg'oniston masalasida uzoq yillik hamkorlik tarixiga ega. Ikki davlat terrorizmga qarshi kurash, barqarorlikni ta'minlash va Afg'oniston hukumatini qo'llab-quvvatlashda hamkorlik qilgan.

AQSh va O'zbekiston o'rtasida Afg'oniston bo'yicha hamkorlikning huquqiy asosi qator ikki va ko'p tomonlama kelishuvlar bilan ta'minlangan. Bu kelishuvlar ikki davlat o'rtasidagi hamkorlik asoslarini belgilaydi va ularning Afg'onistondagi harakatlari uchun huquqiy asos yaratadi.

AQSh va O'zbekiston o'rtasida Afg'oniston bo'yicha eng muhim ikki tomonlama xavfsizlik masalari, jumladan, terrorizmga qarshi kurash, chegara xavfsizligi va huquqni muhofaza qilishga qaratilgan kelishuv 2002 yilda imzolangan "Terrorizm va boshqa transmilliy tahdidlarga qarshi kurashish bo'yicha hamkorlik to'g'risida" gi anglashuv memorandumidir.

Terrorizm va boshqa transmilliy tahdidlarga qarshi kurashish bo'yicha hamkorlik to'g'risidagi memorandumga qo'shimcha ravishda AQSh va O'zbekiston Afg'oniston bo'yicha qator boshqa ikki tomonlama shartnomalarni imzoladilar, jumladan:

⁶ BMT rasmiy sayti.: <https://www.un.org/ru/about-us/un-charter/full-text>

⁷ NATOning O'zbekiston bilan munosabati // NATO tashkiloti rasmiy sayti. 2009 y. 31 mart. Havola.: https://www.nato.int/cps/ru/natohq/topics_22839.htm?selectedLocale=uz

⁸ A.Saidov. Yevropada xavfsizlik va hamkorlik tashkiloti: insoniylik mezonlari sohasidagi majburiyatlar. T. 2012. -B. 7-11.

⁹ Davыдов Andrey Sergeevich K voprosu o vzaimootnosheniyax shos i SShA // Kitay v mirovoy i regionalnoy politike. Istoriya i sovremennost. 2010. №15. -S. 68-69. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-vzaimootnosheniyah-shos-i-ssha> (data obrasheniya: 20.06.2023).

¹⁰ O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 07.07.2008 yildagi O'RBQ-158-son. Havola.: <https://lex.uz/docs/1369505>

- O'zbekiston tomonidan AQSh havo hududidan foydalanish to'g'risidagi bitim (2002)
- Afg'onistonga gumanitar yordam ko'rsatish to'g'risidagi bitim (2002)
- Afg'oniston xavfsizlik kuchlarini tayyorlash to'g'risidagi bitim (2003)

Ko'p tomonlama shartnomalar

Ikki tomonlama kelishuvlardan tashqari, AQSh va O'zbekiston Afg'oniston bo'yicha qator ko'p tomonlama bitimlarga ham qo'shilgan. Bu kelishuvlar ikki davlatning xalqaro tashkilotlar doirasidagi hamkorligiga asos bo'ladi.

AQSh va O'zbekiston ishtirokchi bo'lgan ko'p tomonlama shartnomalardan ba'zilari quyidagilardan iborat:

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Xavfsizlik Kengashining 1386-sonli rezolyusiyasi (2001)

Yevropada Xavfsizlik va Hamkorlik Tashkilotining (YXHT) Markaziy Osiyoda xalqaro xavfsizlik va barqarorlik to'g'risidagi hujjati (2007)

Shanxay Hamkorlik Tashkilotining Terrorizm, Separatizm va Ekstremizmga qarshi kurash to'g'risidagi konvensiyasi (2001)

AQSh va O'zbekiston o'rtasida Afg'oniston bo'yicha ikki va ko'p tomonlama shartnomalar ikki davlat hamkorligining huquqiy asosini tashkil etadi. Bu kelishuvlar ikki davlat o'rtasidagi hamkorlik asoslarini belgilaydi va ularning Afg'onistondagi harakatlari uchun huquqiy asos yaratadi.

Shuningdek, transport-logistika masalasi ham xalqaro munosabatlarda dastavval kelishiladigan yo'nalishdan biri sanaladi. Ikki davlat o'rtasidagi mazkur munosabatlarni tartibga solish maqsadida Vashington shahrida 1998-yil 27-fevralda 1990-yil 1-iyunda SSSR va AQSh hukumati tomonidan imzolangan "Fuqaro havo transporti to'g'risida"gi bitim o'rnida "Havo transporti to'g'risida"gi 17 modda 2 ilovadan iborat bitim imzolandi¹¹.

Ikki o'rtagi hamkorlikning yana bir ustuvor yo'nalishi bu mudofa tarmog'i hisoblanadi. Ko'pchilik tadqiqotchilar nazdida bu yo'nalish 2001-yil voqealaridan so'ng boshlangan deb xulosa qilinadi. 1999-yil 4-may sanasida "Mudofaa yordami bo'yicha shartnoma" imzolandi. Bu yo'nalishdagi keyingi amaliy ishlar ko'lami 2001-yil 11-sentabr voqealaridan so'ng jadallashdi. O'zbekiston Respublikasi va Amerika Qo'shma Shtatlari Hukumatlari o'rtasida 2001-yil 5-iyundagi "Mudofaa sohasidagi munosabatlarni rivojlantirish va ommaviy qirg'in quroli tarqalishining oldini olish bo'yicha hamkorlik to'g'risida"gi Bitim bo'yicha zimmasiga olingan majburiyatlarni bajarish maqsadida (keyingi o'rinlarda Hukumatlararo bitim deb yuritiladi) hamda O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi va Amerika Qo'shma Shtatlari Mudofaa vazirligi o'rtasida 2000 yil 2 iyundagi "Chegarani qo'riqlash to'g'risida"gi Bitim, "Davlat chegarasini qo'riqlashga ko'maklashish to'g'risida"gi Ijroiya bitimi, "Ommaviy qirg'in qurollarini yo'q qilish, ommaviy qirg'in qurollari tarqalishining oldini olish, mudofaa va harbiy munosabatlarni mustahkamlash sohasidagi hamkorlik" kabi normativ huquqiy kelishuvlar imzolanib, uning ijrosi yuzasidan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 30.03.2005 yildagi PQ-42-son Qarori qabul qilindi.

Havfsizlikka doir yana qo'shimcha kelishuv sifatida "Yadro materiallari va texnologiyalarining tarqalishi oldini olish" to'g'risida AQSh Energetika vazirligi va O'zbekiston Tashqi ishlar vazirligi o'rtasida imzolangan 8 moddadan iborat bitimni keltirish mumkin.

¹¹ "Havo transporti to'g'risida" bitim. 27.02.1998. Havola.: <https://www.state.gov/12933>

Ushbu bitimning imzolanishiga asosiy sabab O'zbekistonning uran zahilari bo'yicha dunyoda salmoqli o'rin egallashi va uni eng yirik eksportyorlaridan ekanligidir¹².

Afg'onistonda olib borilgan harbiy operatsiyalardagi transport-logistika sohasidagi hamkorlik davomi sifatida 2012-yil 28-martda imzolangan 23 moddadan iborat bo'lgan, fuqaro va yuklarni tranzit qilishga doir kelishuv¹³ni keltirib o'tish mumkin. Ushbu hujjat asosida AQSh tomonidan O'zbekiston havo hududidagi "KUNAS¹⁴", "DIDOP¹⁵", "ASLOK¹⁶", "BORIS¹⁷" koridorlaridan foydalanishga kelishilgan.

AQSh xalqaro jinoyatchilikka kurash sohasida ham dunyoda yirik tajribaga ega davlatlardan sanaladi¹⁸. Bu boradagi hamkorlik doirasida O'zbekiston bilan Xalqaro jinoyat sudining Rim statuti (nizom) asosida shakllantirilgan "Xalqaro jinoyat sudi doirasida mahbuslarni almashish" to'g'risida bitim imzolandi¹⁹. Uning ilovasida tijoriy maqsadda tashilmaydigan harbiy qurol-aslahalar turlari belgilangan.

Xalqaro munosabatlarda iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurash ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatlar o'rtasidagi bu boradagi kelishuvlar ham mavjud. Misol uchun, AQShda qabul qilingan "Xorijiy moliyaviy tashkilotlardagi hisob raqamlarda soliq nazorati to'g'risida"gi (FATKA) Qonuni ijrosi yuzasidan 13 modda 2 ilovadan iborat kelishuv 2015-yil 3-aprelda imzolandi va 2017-yil iyul oyidan kuchga kirdi²⁰. Bu orqali noqonuniy pul aylanmalari, moliyaviy jinoyatchilikni oldini olish ko'zlangan.

Hozirgi O'zbekiston-AQSh munosabatlari o'zining komplekslilik, uzoq muddatli va ko'p qirrali jihatlari bilan ajralib, xalqaro huquqning umume'tirof etilgan tamoyillari va normalari, o'zaro hurmat va bir-birining manfaatlarini inobatga olishga asoslangan.

O'zbekiston va AQSh o'rtasida ustuvor ahamiyatga ega bo'lgan savdo-iqtisodiy va sarmoyaviy hamkorlik faol rivojlanmoqda.

O'zbekistonda AQSh kapitali ishtirokidagi 354 ta korxonalar, shu jumladan 165 ta korxonalar 100% Amerika kapitali bilan faoliyat ko'rsatmoqda²¹. 2020 yilda ikki tomonlama tovarayirboshlash qiymati 277 mln AQSh dollaridan 2021 yilda 424,6 mln AQSh dollarigacha o'sdi²². Bugun AQSh O'zbekistonning bu ko'rsatkich bo'yicha 16-chi eng yirik hamkori sanaladi.

¹² Agreement between the Department of energy of the United States of America and the Ministry of foreign affairs of the Republic of Uzbekistan concerning cooperation in the area of prevention of proliferation of nuclear materials and technologies. March 12, 2002; entered into force March 12, 2002. <https://www.state.gov/02-312>

¹³ Uzbekistan (12-926.1) – Agreement on the Air Transit of Cargo and Personnel through the Territory of Uzbekistan in Connection with . . . Efforts for Supporting the Security, Stabilization and Reconstruction of Afghanistan. Agreement signed at Tashkent March 28, 2012; entered into force September 26, 2012. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/02/12-926.1-Uzbekistan-Defense-Coop.pdf>

¹⁴ KUNAS – Nukus shahridan 305 km g'arbroqda.

¹⁵ DIDOP – Uchquduq shahridan 180 km shimolroqda.

¹⁶ ASLOK – Sirdaryo shahridan 115 km g'arbroqda.

¹⁷ BORIS – Uchquduq shahridan 220 km shimoliy-sharqroqda.

¹⁸ Kazansev A.A., i dr. politika SSHa i klyuchevykh gosudarstv – chlenov yes v oblasti borby s terrorizmom i massovymi narusheniyami obshchestvennogo poryadka // Analiticheskie doklady. Institut mejdunarodnykh issledovaniy MGIMO (U) MID Rossii. Vypusk 4(34). 2012. – S. 8-17.

¹⁹ Uzbekistan (03-107) – Agreement Regarding the Surrender of Persons to the International Criminal Court. Agreement signed at Washington September 18, 2002; entered into force January 7, 2003. <https://www.state.gov/03-107>

²⁰ Uzbekistan (17-707) – Agreement to Improve International Tax Compliance and to Implement the Foreign Account Tax Compliance Act. Agreement signed at Tashkent April 3, 2015; entered into force July 7, 2017. With annexes. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/02/17-707-Uzbekistan-Tax-Compliance.pdf>

²¹ O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi veb sahifasi.: <https://mfa.uz/uz/pages/with-usa>

²² <https://www.state.gov/u-s-uzbekistan-relations/>

Mamlakatlar o'rtasidagi ishbilarmonlik aloqalarini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishda AQSh-O'zbekiston savdo palatasi muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh va Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasida imzolangan TIFA savdo va investitsiyalar to'g'risidagi bitimning amalga oshirilishi Amerika bilan savdo aloqalarini rivojlantirishga hissa qo'shmoqda.

References:

1. G.A.Hidoyatov "Основы дипломатии"- 2022.
2. N. Shomiy "Zafarnoma".-1996
3. O'zbek diplomatiyasi tarixidan.-2003
4. F.N.Ernazarov "O'zbekistonning Osiyo davlatlari bilan madaniy aloqalari".-dis,-2018.
5. D.B. Sayfullayev "Mustaqillik davrida O'zbekiston diplomatiyasining shakllanishi va rivojlanishi" .-dis.-2017.
6. "Taraqqiyot va hamkorlik yo'llarida. O'zbekiston tashqi siyosati va diplomatiyasi".-1993.
7. X. Parpiyev "O'zbekiston diplomatiyasining tarixi va istiqbollari". Maqola. 2021.
8. Nodirbek Jalilov (2022). OILALARDAGI TAZYIQ VA ZO'RAVONLIK LARNI OLDINI OLISHDA HUQUQBUZARLIK LAR PROFILAKTIKASI INSPEKTORINING FAOLIYATI. Ta'lim fidoyilari, 03-10 , 129-137.
9. B. Shermuhammedov "Yangi O'zbekiston-xalqaro diplomatiya markaziga aylanmoqda". Maqola. 2022.
10. Nodirbek Jalilov (2023). HUQUQBUZARLIK LARNING YAKKA TARTIBDAGI PROFILAKTICASINING USUL VA SHAKLLARI. Ta'lim fidoyilari, 21, 29-35.
11. Nuriddinov E Становление и дальнейшее развитие на этапе обновления страны внешнеполитической деятельности Республики Узбекистан. E., 2021
12. <https://kun.uz/uz/news/2022/06/24/ozbekiston-aqsh-hamkorlik-va-sherikchilik-aloqalari-rivojlanyapti>.
13. [https://qalampir.uz/uz/news/ak-sh-2021-yilda-uzbekiston-bilan-yanada-yakin hamkorlik kilmokchi-](https://qalampir.uz/uz/news/ak-sh-2021-yilda-uzbekiston-bilan-yanada-yakin-hamkorlik-kilmokchi)
14. X.A.Saydullayeva (2023) O'zbekiston-AQSh munosabatlari chuqurlashmoqda. The American Journal of Political Science Law and Criminology (ISSN – 2693-0803)
15. Arxiv ma'lumotlari.